

גובהו של גל].

זימנא חדא, הוא אזלינן באורחא, בדרך ים, ודלינן [הגביה אותנו] גלא, עד דחזינן בי מרבעתיה [מקום מושבון] דכוכבא זוטא, והויא לי כמבזר [כבית זריעה] של ארבעין גריוי [כור] בזרא דחרדלא, ואי דלינן הגל טפי הוא מקלינן מהבליה. [פעם אחת, היינו בדרך ים, והגביה אותנו

הגל, עד שהיינו יכולים לראות את מקום מושבו של אחד הכוכבים הקטנים ביותר, והיה נראה לי⁽²⁵⁾ ששטחו הוא, כשטח של זריעת ארבעים כור חרדל — שהם גרגירים קטנים, על כן שטח זריעת כור חרדל, מרובה משטח זריעת כור חיטים — ואם היה הגל מגביה אותנו יותר, היינו נשרפים מהבלו וחזמו של הכוכב⁽²⁶⁾].⁽²⁷⁾

שיעורים מופלגים, אין כוונתם למידה הגשמית של הדבר, היות וחז"ל כלל לא עסקו בזה, אלא כוונתם להגדיר את עצם הדבר מצד מהותו, מה הוא השיעור הראוי לו, למרות שיתכן ואין שיעור זה קיים במציאות, מחמת גבולות החומר והגשמיות. [וברשב"ם פסחים ק"ט א: משוי שלש מאות — לאו דוקא, וכך כל שלש מאות שבש"ס].

25. ב"עין יעקב" הגירסא דהויא, ולפי זה יתכן שכמבזר ארבעין גריוי דחרדלא הוא שטחו האמיתי, ולא רק מה שהיה נראה לרבה מהמקום בו הוא עמד, וראה בפירושו רבינו גרשום.

26. הקשו רבינו גרשום והרשב"ם: הרי בין הארץ ולרקיע מהלך חמש מאות שנה [חגיגה יג א] ואיך יתכן שעל ידי הגל שגובהו שלש מאות פרסה [שהם מהלך אדם במשך שלשים יום — רבינו גרשום], ירגישו את הבל הכוכב!?

ותירו: הבלא דרקיע נפיש ומגיע עד סמוך לארץ. עוד תירץ רשב"ם: גל השליך אותם למעלה עד לרקיע, יותר משיעור גובהו. [ומכל מקום גל זה הגביה יותר משאר גלים, כדמשמע בסמוך].

וראה עוד מה שפירש הריטב"א בזה.

27. א. ראה ב"עץ יוסף" שהביא ביאור מאמר זה

מדברי הגר"א. ותורף דבריו: עולם הזה נקרא ים; הגוף נקרא אניה ועל ידה יורדת הנשמה אל הים; כל הגלים הם צרות המתרגשות לבא בעולם, והם שלוחי השטן ומתגברים לפי עוונותיהם של בני אדם. [ולפי שיש להם י"ב נשיאים שכל אחד מושל חודש אחד — שלשים יום, על כן אמר ששיעור כל גל שלש מאות פרסה שהם כהילוך אדם עשר פרסאות ביום, והרי הילוך בני אדם בחטא גורם להם להתגבר. (וב"עין אליהו" הוסיף: מה שאמר בין גלא לגלא תלת מאת פרסי בא לרמוז על הלילה שאינו כל כך זמן להילוך בחטא, ראה שבת פט ב: דל כ"ה דלילותא.)]

זימנא חדא אזלינן באורחא שהתחיל ללכת

בדרך הטוב והישר, ודלינן גלא היצר מגביה מתחילה את האדם, ומביאו לידי גאווה, ואחר כך שובר אותו כמו שכתוב [משלי טז יח]: "לפני שבר — גאון", כך מיד כאשר מתחיל האדם ללכת בדרך הטוב מתרומם לבו ומתגאה. עד דחזינן בי מרבעתא דכוכבא זוטא — ישראל נמשלו לכוכבים, כל שכן הצדיקים, ואפילו הקטן שביניהם, הוא גדול מאד.

כמבזר ארבעין גריוויא דחרדלא — אין היצר נפרד מן האדם, עד שיכתוש את מרירת היצר בעול התורה, [כחרדל מר שאי אפשר לאכלו אלא על ידי כתישה], וארבעים גריוי הם שיעור של מי טהרה, והתורה נמשלה למים. כך,